

СТ А Н О В И Щ Е

относно конкурса за “професор”, професионално направление 2.1., филология (Славянски езици. Съвременен руски език – синтаксис), обявен от Софийския университет “Св. Климент Охридски” в ДВ, бр. 14 от 19.02.2016 г.

За участие в конкурса заявление е подал един кандидат: доц. д-р Алла Анатолиевна Градинарова.

Алла Анатолиевна Градинарова е родена на 2 ноември 1955 г. в гр. Рязан, Русия. Биографичната справка на кандидата показва солидна образователна квалификация. Висшето си образование е завършила по специалността *Руски език и литература* в Мордовския държавен университет “Н. П. Огарьов”. Под ръководството на известния славист Н. А. Кондрашов защитава докторска дисертация на тема “Езикът на А. Т. Болотов (лексика и синтаксис)” в Московския областен педагогически институт “Н. К. Крупская” (сега Московски държавен областен университет). Алла Градинарова притежава солиден професионален опит като университетски преподавател: две години е работила като асистент в катедрата по руски език в Мордовския държавен педагогически институт “М. Е. Евсевиев” в гр. Саранск, Русия; от 1984 г. работи в катедрата по руски език при Факултета по славянски филологии на СУ “Св. Кл. Охридски” като асистент, старши и главен асистент, доцент от 1996 г. Преподавателският опит на Алла Градинарова включва дисциплини, изискващи солидна теоретична подготовка: лекционен курс по съвременен руски език (синтаксис), лекционни курсове по генеративни теории и семантичен синтаксис. Към това следва да се добавят и курсовете по руски език за студенти от Великобритания. Алла Градинарова е участник в редица научни национални и международни проекти.

Редакторската работа на доц. Градинарова освен сборници с научни статии включва и редактирането на списание “Болгарская русистика” (“Българска русистика”), на което е и издател на онлайн версията в периода от 2003 до 2011 г. (<http://www.actalinguistica.com/arhiv/index.php/bulrus/issue/archive>). От 2007 г. е редактор и мениджър на международното списание за теоретична и приложна лингвистика *Acta Linguistica* (ISSN 1313-2296 print, ISSN 1313-2490 online – <http://www.actalinguistica.com>). В периода от 2003 до 2011 г. поддържа (като един от неговите създатели) академичния портал “Балканска русистика”.

Научните интереси на кандидата обхващат широк периметър от области и търпят известно развитие във времето. В началото на своята научна кариера Алла Градинарова работи в областта на историята на руския книжовен език, свързана с неговия национален период – XVIII-XX в. Постепенно нейните интереси се концентрират в сферата на съпоставителния руско-български синтаксис.

Научно-изследователската продукция на Алла Градинарова е значителна по обем и наброява голям брой научни публикации, отпечатани в научни списания в страната и чужбина, общият брой на които заедно с рецензиите надхвърля 90, като включва и 3 монографии. Алла Градинарова е взела участие с доклади в много научни конференции в страната и чужбина (над 20). Трудовете, с които кандидатът се явява на конкурса, включват 3 монографии, 55 статии в научни списания, поредици и сборници от научни конференции, 16 участия с доклади на научни конференции, 3 учебника.

Големият брой научни публикации не позволява тяхното подробно описание, затова ще спомена накратко най-значимите работи на Алла Градинарова.

Докторската дисертация на Алла Градинарова изследва езика на един от малко познатите руски автори от втората половина на XVIII в. (Андрей Тимофеевич Болотов), чието творчество заедно с творчеството на по-известните негови съвременници е подготвило появата на гения на руския език и руската литература – Пушкин. Детайлното проучване на творчеството на Болотов хвърля светлина върху сложните процеси на езиковите взаимодействия, характерни за втората половина на XVIII в., когато интензивно се формира единният руски книжовен език.

Монографията “Генеративизм: Синтаксическите теории” (2001) включва цикъл от лекции, посветени на едно от формалните направления в езикознанието – генеративизмът. Книгата съдържа изложение на генеративната теория на Н. Чомски в нейното развитие от възникването ѝ в средата на XX в. та до наши дни, разгледани са алтернативните на Чомски теории в американската лингвистика (Филмор, Чейф), както и теориите, възникнали в Русия (Шаумян, Мелчук, Падучева). Книгата дава добра възможност на студентите, а и на всички интересувани се, да се запознаят с концептуалните основи на генеративните теории, оказали влияние върху развитието на съвременната лингвистика, включително и върху негенеративните направления.

Монографията “Фрагменти българско-руското сопоставителного синтаксиса” (2010) е предназначена за студенти, чиято цел е усвояването на отделни трудни теми от съпоставителния руско-български синтаксис. Теоретичната част е изградена върху съпоставителен анализ на езиков материал, представящ най-важните особености на

системите на българския и руския език, а практическата част, ориентирана към избор на руско функционално съответствие на българска синтактична конструкция, трябва да спомогне за затвърждаването на теоретичните знания на студентите. Част от приведените в книгата материали имат лингвокултурологична насоченост: липсата на отделни езикови модели (безличните) не е свързана с особеностите на българския национален манталитет, а с това, че структурните характеристики на езика са съдържащ фактор за разпространението на тези модели.

Монографията “Синтаксическая система болгарского языка на фоне русского” (2015), написана в съавторство с Е. Ю. Иванова от Санкт-Петербургския университет, е многоаспектно съпоставително описание на синтактичните системи на българския и руския език, като последният се явява фон при описанието. Структурно-семантичният, референциалният, комуникативният и комуникативно-функционалният аспекти създават обемна картина на българския синтаксис, а съпоставителният характер на труда позволява открояването на контрастиращите елементи в двете системи. На Алла Градинарова принадлежат IV, VI и по-голямата част от V глава, като Уводът и Заключение са писани съвместно от двамата автори. IV глава съдържа описание на образуването, семантиката, контекстуалните условия за употреба и комуникативните функции на редица български конструкции (пасив, субектен имперсонал и др.) от гледна точка на функционалния синтаксис. В глава V са разгледани линейно-синтактичните характеристики на българското изречение в съпоставителен план с руския език. Анализът показва известно разминаване между словоредните норми, установени за българската неутрална писмена реч, и съществуващата езикова практика. В VI глава са съпоставени руската и българската пунктуационни системи. И двете са изградени върху синтактичния принцип по подобие на немската. Констатира се, че българската пунктуационна система все повече се отдалечава от синтактичния принцип и вероятно този процес на сближаване с пунктуационните системи от типа на френската ще продължи, докато руската си остава все така тясно свързана със строежа на изречението и морфологичния статус на неговите компоненти.

Голяма част от статиите на Алла Градинарова са посветени на слабо изследвани или въобще неизследвани проблеми на съпоставителния руско-български синтаксис.

Материалът от изследванията на Алла Градинарова и направените от нея изводи се използват активно в трудове на учени от различни славянски и неславянски страни,

което се вижда от приложената справка за цитирането на научните трудове на кандидата.

От съществено значение в работата на Алла Градинарова като университетски преподавател е писането на учебници. Трите учебника (“Русская пунктуация в сопоставлении с болгарской. Пунктуация простого предложения”, 1998; Практикум по современной русской пунктуации для болгарских студентов-русистов”, 1999, в съавторство с Т. Алексиева; “Болгарская пунктуация в сопоставлении с русской”, 2014, в съавторств с Е. Ю. Иванова) освен за студенти са предназначени и за една по-широка читателска аудитория и свързват изучаването на руските и българските пунктуационни правила с успоредна съпоставка на основите на двете пунктуационни системи. Именно запознаването с теоретичните принципи на руската и българската пунктуационни системи, с разликите им ще спомогне за успешното усвояване на пунктуационните правила, които имат различна теоретична основа в двете системи.

Всичко казано дотук не е в състояние да изчерпи цялостната характеристиката на кандидата, но то е напълно достатъчно, за да ми дава основание да смятам, че доц. д-р Алла Градинарова е един оформен преподавател и учен, а нейната преподавателска и научна квалификация напълно отговарят на условията и изискванията (чл. 29 от ЗРАСБ, чл. 60 от Правилника за прилагане на ЗРАСБ и чл. 114 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ “Св. Климент Охридски”) за удостояване с академичното звание “професор”. Убедено препоръчвам на почитаемото жури да удостои доц. д-р Алла Анатолиевна Градинарова с академичното звание “професор” по специалността “Съвременен руски език (синтаксис)” (професионално направление 2.1., филология, Славянски езици).

30.06.2016 г.

С о ф и я

Подпис:

(проф. д-р Р. Станков)